

Улянченко Юрій Олександрович,
курсант 3-го курсу ННІ № 1 НАВС
Науковий керівник: Возник М.В.,
кандидат юридичних наук

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПРАВАМ І СВОБОДАМ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Людина, її права і свободи становлять у правовій державі найвищу соціальну цінність. Саме на їх забезпечення та найповнішу реалізацію у суспільному житті має бути спрямована державна діяльність. Адже конституційний лад України ґрунтується на визнанні людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості та безпеки найвищою соціальною цінністю. У 1991 році Україна, ставши незалежною державою, зробила перший крок на шляху до ствердження верховенства права.

Так в Конституції України окремий розділ присвячено правам та свободам людини і громадянина. Стаття 21 Конституції України визначає, що всі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Згідно статті 22 Основного Закону держави права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. Частина 3 статті 22 Конституції України підкреслює, що за прийняття нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [1].

Проте, нажаль, в суспільстві та державі продовжує мати місце підхід, яким права людини підміняються політичними груповими категоріями – "нація", "народ", "соціальна справедливість". Такий підхід формує соціальну відчуженість особи й громадянина, унеможливорює вироблення реальної дієвої державної політики, створює несприятливі умови для

розвитку особистості й соціуму загалом. Адже в такому разі людина виступає засобом, а не ціллю діяльності держави. Для розуміння сутності прав людини потрібно засвоїти, що людина – ціль, а не засіб. В такому разі, коли ми говоримо, що людина – ціль, а не засіб, то маємо на увазі вимогу до суспільства і держави щодо охорони прав і свобод кожної людини [2].

В соціально-правовій практиці права можуть обмежуватися з метою захисту інших соціальних цінностей. Наприклад, заборона пропаганди расизму або закликів до бунту обмежують свободу слова; деякі заходи правоохоронних органів обмежують таємницю приватного життя, тощо. Важливо те, що таке втручання в сферу особистих прав не може бути свавільним й встановлюється вимогами закону. В нашій державі умови, за яких права людини можуть бути обмежені, детально визначені в Конституції. Так у статті 64 Конституції України встановлено, що "в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 61, 52, 55, 56, 57, 58, 59. 60, 61. 62, 63 цієї Конституції".

Тобто, фундаментальний характер прав людини означає, що будь-яке втручання державної влади у реалізацію прав має бути чітко юридично закріпленим, відповідати положенням Конституції та бути обґрунтованим. Крім того, надзвичайно важливо розмежовувати поняття "прав людини" і "свобод людини", які є схожими за своїм виникнення та кардинально різними за способом захисту та реалізації. В Україні практично немає жодного права людини, яке б не порушувалося. Це не вчинення злочинів проти громадян з боку кримінальних осіб чи угруповань, а саме державна політика щодо забезпечення реалізації цих прав. Серед головних викликів прав людини в Україні можна назвати:

1. Несформованість громадянського суспільства та поставторитарні елементи в державному управлінні;

2. Бездіяльність органів державного управління (правоохоронних органів);

3. Бідність населення, яка робить громадян зручним об'єктом для маніпулювання;

4. Роз'єднаність різних соціально-культурних груп у суспільстві та відчуження громадян від держави;

5. Відсутність ефективної взаємодії державних органів та правозахисників;

Традиційно складним є питання забезпечення громадянських та політичних прав – права на справедливий суд, права на захист від дискримінації, свободу думки, свободу віросповідання, свободу слова, свободу преси, а також право участі в громадських організаціях, право голосувати на виборах або домагатися свого обрання (право голосу) тощо. Але до забезпечення цих прав треба підходити зважено, враховуючи інтереси усіх членів суспільства та не допускаючи політичних зловживань й емоційної ескалації.

Незважаючи на те, що Україна ратифікувала більшість найважливіших міжнародних актів в сфері прав людини – Загальну декларацію прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенцію про права дитини 1989 р., Конвенцію ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. та інші, – їх дія на території нашої держави носить номінальний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Новіцький Марек. Лекція "Влада та особа".
[Електронний ресурс] – Режим

доступу: <http://edu.helsinki.org.ua/library/philosophy/vlada-ta-odinitsya>.